

עין משפט ונר מצוה

בא א מיי פ"ב מהל' טומאת מת הל' יא:
בב ב מיי פ"ח ע"ה שם הלכה ד:

שיטה מקובצת

אל בבת אחת ירו אחת נוגעת כאן:
בן דהנוגע היינו נמי מאהיל:
ג הפסורגין כעין שפסרגין המטות:
ד אם שטחן מקורה לחברתה נעשו תקרה ובטלן:
ה היו פרוסים על המת באויר שנטלן וכו' ופרסן על המת:
ו ועושין אותה תיבות תיבות:
ז להצניע בהן אוכלים ומשקים:
ח דאי אית להו מנא להו לפרש:

קבה:

אמר ר' זירא רישא בטומאה רצוצה בין ב' מגדלים עסקין.
הוא מצי למימר בטומאה למטה מטפח עסקין כדלמרינן בסמוך אלא משמעות אהל משמע ליה למעלה מטפח אי נמי לית ליה סבא דלקמן וא"ת אי בטומאה רצוצה דווקא עסקין אמאי נקט בסיפא המשכה ע"י

דבר אחר טהור וי"ל למינקט אהל אם אינה רצוצה טהור וי"ל דאחא לשמועין דאפילו בין שני מגדלים דומיא דרישא לא הוי טומאה רצוצה בהמשכה ע"י דבר אחר דתרתי בעינן בין ב' מגדלים וגם שהוא ענמו מאהיל על הטומאה או הטומאה עליו:
ומאן תנא דקרי לאהר נוגע רבי יוסי היא. פ"י בקונט' דלא מייתי ראיא אלא אליבא דרבא וכן עיקר דהא לאציי מאי משני דע"כ לריך לאוקומי מתניתין בכל ענין דאם לא כן מאי דחה רבי זירא וזירא בטומאה בין שני מגדלים נוקי נמי מתניתין בכה"ג אלא ע"כ לריך לפרש בכל ענין דלא תקשה אכתי נוגע אין מאהיל בלא טומאה רצוצה לא הילכך אליבא דאציי לא מיתוקמא כיון דאיכא אהל למעלה מטפח דלא הוי נגיעה אהל רבא דלא מפיק אלא אהל דהמשכה ליכא למיפרכ' מידי דמתני' לא איירי בהמשכה מדקמני הנוגע משמע אהל דומיא דנוגע דלחיה גופיה ולא ע"י דבר אחר ואציי ורבא לית להו דרבי זירא דשני לעיל בטומאה בין שני מגדלים דאי אית להו מנא יו לן לפרש כדמפרש דלמא בטומאה רצוצה בין שני מגדלים עסקין אלא ודאי לית להו וא"ת וכיון דלית להו דרבי זירא וההוא דלעיל מתוקמא לאציי כדלית ליה ולרבא כדלית ליה ואחתי טפי שפיר לרבא דמתוקמא בפשיטות דרישא מנטרפין דכאלו נגיעה היא כיון שאין בהמשכה ובסיפא דאין מנטרפין כיון דע"י המשכה היא וא"כ אמאי אינטרפין להציא מהבא מההיא דלעיל יכול להציא ראיא דקרי לזהל מגע לפי סברת רבא וי"ל דניחא ליה טפי לאחויי מהבא שזכר זה שם חכם:
שלא כנגד הנקב שחור. וא"ת כיון דלא מצטל להו כדפ"י בקונטרס יהא טמא אפילו שלא כנגד הנקב כדלמרינן פרק לא יספור (ב"ב דף יט:) דכל מידי דלא מצטל ליה אין חוץ בפני הטומאה ומיהו שם פירש דכל דבר שסותם כל החלון א"צ

בטול ושם (כ. ד"ה ה) מפורש:
קסבר רבי יוסי שומאה אינה בוקעת ועודא. וא"ת היכי מוקמין לעיל מתניתין כותיה והא מתניתין סבר דבוקעת ועולה דקתני סתומה הנוגע זה טמא ואוקמין דמאי נוגע מאהיל וי"ל אע"ג דסבר רבי יוסי טומאה טמונה אינה בוקעת מודה בקולית סתומה שמטמא בזהל כמו צמת בצקות דמודה רבי יוסי דמטמא:
שומאה בבית מה שבתוכה שחור. שהמגדל חוץ בין הטומאה ובין מה שבתוכו דאינו מקבל טומאה דעשוי לנחת הוא:
יבולא הוא להוציאה ולשורפה במקומה. נראה דמודה רבי יוסי בזה דלמרינן בציצה (דף י.) המת צבית ולו פתחים הרבה כולן טמאים מפני שסוף טומאה לצאת דרך שם דהתם צמת שלם דאין דרך לשורפו ולנתחו פחות מחיית:

אם

טומאה הילכך חוצצין:
אינימא. ששטחן על המת למטה מטפח שאין מהן ולמת טפח:
לא מצטל ליה. להיות כסותו של מת:
וסהוי טומאה עמונה. אי למטה מטפח עסקין נהי נמי דלא מצטל ליה תיהוי מיהא טומאה טמונה שאין לה חלל טפח דקי"ל (אהלות פ"ד ת"ו) בוקעת ועולה עד לרקיע וא"כ תמלא חצייה למעלה מטפח:
סינא מגדל. של עץ משטי"ר ועושין וואותו תיבות קטנות להלניע בהן וכלים ומשקין:
שיש זה. בחלל פותח טפח. ה"ג לה צמשה דאהלות שיש זה פותח טפח דלא הויא טומאה טמונה:
ואין ציזיאפה. צחור פתח אין זו טפח:
טומאה בסוכה היום טמא. ואע"פ שפתחה קטן כדמפרש טעמא מפני שדרך טומאה לצאת על כרחך סופה לצאת דרך פתח זה לפיכך מטמאה מיד דרך יציאתה ומדרבנן:
מה שצפוכה טהור. הואיל ואין ציזיאפה פותח טפח והרי אין סופו להכניס לה מת:
רבי יוסי מטהר. כדמפרש דמאך אין סופה לצאת דרך פתח זה שיהא זה שיעור טומאה שיכול להוציאה לחצאין או לשורפה במקומה:
וקסני סיפא העמידה צפתה. וכולה צבית אלא שפתחה לחוץ:
טומאה בסוכה היום טהור. דמשום מאי איכא לטמויי הא טומאת אהל ליכא דיש זה פותח טפח ולא טמונה היא ומשום יציאה נמי לא מטמיא דהא אין יציאתה לפניס:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

הנוגע בחצי זית ומאהיל על חצי זית. צבת אחת ידויל נוגעת כאן והשניה מאהלת כאן:
או חצי זית מאהיל עליו. כגון שנמון בקיסם ותחוב צכותל וזה עומד תחתיו א"ל ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית כגון חצי זית מוטל ע"ג קרקע והוא עומד אצלו ודף אחד מאהיל על

שניהם:
אמאי טהור. הלא זה אהל גמור ועיקר אהל האמור בתורה זה הוא כל הבא אל האהל (במדבר יט) שהצית מאהיל עליו ועל מת כאחד:
רצוצה. כל דבר שאין לו מקום ריוח קרי רצוך ופחות מטפח לאו חלל הוא ונקרא מה שצמכו רצוך:
מגדלים. של עץ:
דכונה נגיעה היא. אפילו הוא מאהיל למעלה מן הבשר הרבה כגון שהיו המגדלים גבוהים והטומאה למטה והוא מאהיל סמוך לראשיהן קרי נגיעה דכיון דהלמ"מ היא דטומאה רצוצה בוקעת הוי כמאל דמלי טומאה כל חלל שצין שני המגדלים ומאהל לא תסייעיה לרבי יוחנן:
ומאן סנא. דמתניתין לרבי יוחנן דאוקי דהנוגע ויהיינו מאהיל:
סרווד. קף. רבב. עפר הנמצא בצרון של מת שהוא רקבוביתו של מת. ושעור מלא סרווד הלמ"מ:
הא לא נגע צכוליה. דהא כל העפר אינו מחובר יחד והנוגע צדד זה לא נגע צדד זה וכל חד וחד עפרא צאפי נפשיה הוא:
אמר אציי. המאהיל למטה מטפח שאין טפח בין ידו לטומאה קרי לה אהל נגיעה. ולאציי לא מיתוקמא מתניתין כרבי יוחנן דלא מיקרי מאהיל נוגע אלא למטה מטפח דהוי כנגיעה ואכתי דדר דוקין קמא לדוכתיה נוגע אין אהל מאהיל אהל גרידא למעלה מטפח לא ואי דאיכא כזית בזהל נמי ליטמא. ואציי לא מהדר לאוקמא לדרבי יוחנן דהא אציי אוקמה למתניתין צשאין זה כזית וצששיפה והכא קא מהדר לתרזאי מילתיה דרבי יוסי דקתני גבי רקב מגע ואהל וקשיא לן הא לא נגע צכוליה ומוקי ליה אציי בזהל נגיעה:
רבא אמר אפי' למעלה מטפח אהל נגיעה. מיקרי ושפיר מיתוקמא מתני' כר' יוחנן ורבי יוסי היא:
בהמשכה. דבר אחר מאהיל עליו ועל הטומאה דהוא אינו מאהיל על הטומאה ולא הטומאה מאהלת עליו אלא דבר אחר ממשיך את הטומאה עליו:
מנא אמנינא לה. דאפילו למעלה מטפח קרי ליה רבי יוסי אהל נגיעה:
חצלי מטה. המסורגים גשסמרגים מטות כמין קליעה. וכן סריגי חלונות שנותנים עלים דקים או טבי צרול בחלונות בסירוג צקליעה שלא יכנס אדם בהן:
חוצצין בין צית לעליה. אם ה"י שטחו מקורה לחברתה נעשו תקרה וצטלו ואין מקצלין טומאה וחוצצין בפני הטומאה שלא תכנס טומאה לצד שני שעליה כלומר לעליה ואע"פ שנקוצים הרי אין צנקצים פותח טפח וכל נקב העשוי לאויר שיעורו כמלא אגרוף וכל נקב שצין צית לצית או צין צית לעליה שיעורו צפותח טפח ואף הנוגע כנגד הנקב טהור:
איפוי פורסים על המת צאוויר. שנטלו מן המטה כמו שהן מסורגות ופורסן על המת צאוויר:
הנוגע כנגד הנקב טמא. דעכשיו לא נעשו תקרה להיות הכל כסותם לפיכך הנוגע כנגד הנקב טמא שהרי מאהיל על המת. שלא כנגד הנקב טהור דחצלים בלא מטה אינן מקצלין

לה. דאפילו למעלה מטפח קרי ליה רבי יוסי אהל נגיעה:
חצלי מטה. המסורגים גשסמרגים מטות כמין קליעה. וכן סריגי חלונות שנותנים עלים דקים או טבי צרול בחלונות בסירוג צקליעה שלא יכנס אדם בהן:
חוצצין בין צית לעליה. אם ה"י שטחו מקורה לחברתה נעשו תקרה וצטלו ואין מקצלין טומאה וחוצצין בפני הטומאה שלא תכנס טומאה לצד שני שעליה כלומר לעליה ואע"פ שנקוצים הרי אין צנקצים פותח טפח וכל נקב העשוי לאויר שיעורו כמלא אגרוף וכל נקב שצין צית לצית או צין צית לעליה שיעורו צפותח טפח ואף הנוגע כנגד הנקב טהור:
איפוי פורסים על המת צאוויר. שנטלו מן המטה כמו שהן מסורגות ופורסן על המת צאוויר:
הנוגע כנגד הנקב טמא. דעכשיו לא נעשו תקרה להיות הכל כסותם לפיכך הנוגע כנגד הנקב טמא שהרי מאהיל על המת. שלא כנגד הנקב טהור דחצלים בלא מטה אינן מקצלין

מסורת הש"ס

א (מיר מט: אהלות פ"ב) [מוספתא ריש פ"ד דאהלות],
ב (ז"ל דמניאן],
ג [מוספתא דאהלות פ"ט ה"ה ע"ש],
ד [כריתות כא:],
ה אהלות פ"ד משנה ג.
ו מכאן שייך עוד לע"ה,
ז ע"כ שייך לשם,
ח שטחו בין קורה לחברתה מהרש"ל,

גליון הש"ס

גב' קסבר ר' יוסי שומאה בסוגיה. עיי פירושין דף עט ע"ה פוס' ד"ה הרי הוא:

הגהות מהר"ב רינשבורג

א [רש"י ד"ה או חצי זית וכו' וזה עומד תחתיו כאן הס"ד ואח"כ מה"ד ודבר אחר:

לעזי רש"י

מישטיי"ר. ארון כלים.

מסורת הש"ס

א) אהלֹת פִּי"א מ"ו, ב) ז"ל על האסקופה כולה סי' רש"א, ג) [בס"א: אין מבטלן], ד) זה הוא דבור בפני עצמו, מהר"ם, ה) ג"ו הוא דבור בפני עצמו, מהר"ם, ו) ז"ל אלא, רש"א,

ה"ג **ותני עלה ורבי יוסי מטהר אהייא אי נימא אסיפא תנא קמא נמי טהורי מטהר אלא** זקדאמר ת"ק **הבית טמא אי משום דדרך טומאה לנאס כו'** ולא גרסינן אלא **לאו ארישא**. דהא ברישא בהדיא תנן **זה ורבי יוסי מטהר: אי נימא אסיפא**. וכדקתני הא ת"ק נמי מטהר: אלא שמעיה לת"ק דקאמר הבית טמא כל היכא דמשכחת חדא מהנך תרי טעמי אי משום דרך טומאה לנאס כגון רישא דיש **זה** פותח טפח דלין כאן טומאה טמונה אלא משום דסופה לנאס ואי משום דטומאה טמונה בוקעת מדנקט רישא יש **זה** פותח טפח ותנא סיפא עלה העמידה צפתה ופתחה לחוץ הבית טהור ושמעינן מינה טעמא דיש **זה** פותח טפח דלין כאן אהל טומאה טמונה הא אין **זה** פותח טפח אפילו העמידה צפתה ופתחה לחוץ הבית טמא מפני שטומאה טמונה בוקעת והוי כאילו מוטלת בקרקע הבית והבית מאהיל עליה: וקא"ל ר' יוסי. ברישא דקאמרת גבי יש **זה** פותח טפח הבית טמא מפני שדרך טומאה לנאס יכול הוא להוציאה לתאחין: ודקאמרס. בספיא הבית טהור וטעמא יזמשום דנקט ברישא יש **זה** פותח טפח הא אין **זה** פותח טפח הבית טמא משום דטומאה טמונה בוקעת לאו מילתא היא דטומאה טמונה אינה בוקעת: **הכלל שאכל נשר המט ומט הכלל**. דאילו חי אפילו נכנס לבית הבית טהור כדאמר בבהמה המקשה (לעיל דף עא.) דטומאה הבלועה בצעלי חיים אינה מטמאה: **ומוטל על האסקופה**. ונאורו לפניס: **אס יש צוארו פוסח טפח**. רוחב טפח צוארו: **מביא אס הטומאה**. וימשום דדופנו העליון מאהיל על הטומאה וראשו השני ממשיך האהל לבית ויוצאה דרך פיו לבית ואע"ג דלין לה אהל שחללו טפח סבר ר"מ דממשיך

הואיל ורחבו טפח: **ואס לאו אין מביא אס הטומאה**. דכל שאין צו רוחב טפח אינו אהל כדתנן (אהלות פ"ג מ"ו) טפח על טפח על רוח טפח מרובע מביא את הטומאה: **רבי יוסי אומר רואים אס הטומאה**. קס"ד דה"ק בורקין בגופו את מקום הטומאה אס היה מן המשקוף ולפניס: **הבית טמא**. השתא קס"ד זאדאין צוארו טפח קאי דקאמר ר"מ הבית טהור וקא"ל רבי יוסי אס הטומאה מן המשקוף ולפניס אע"פ שאין צוארו רוחב להיות הוא אהל הרי יש כאן אהל גדול שהבית מאהיל על הטומאה וסתם חלל הגרון אין צו טפח והויא לה עומאה טמונה: **מן המשקוף ולחוץ הבית טהור**. שהרי אין כאן לא בית מאהיל ולא אהל טפח שיהא ממשיכה לחוץ הבית: **פיו לפניס**. ונקב ונצו לחוץ הבית טהור אס טומאה מבחוץ ומשום המשכה לא מטמאין ליה שהרי אין דרך מאכל לנאס דרך הפה אלא דרך השוליים נקב הריעי: **פיו לחוץ**.

ותני עלה רבי יוסי מטהר אהייא אילימא אסיפא ת"ק נמי טהורי קא מטהר אלא דקאמר ת"ק טומאה בתוכה הבית טמא אי משום דדרך טומאה לצאת ואי משום דטומאה טמונה בוקעת וקא"ל רבי יוסי דקאמרת דרך טומאה לצאת יכול הוא להוציאה לחצאין או לשורפה במקומה ודקאמרת טומאה טמונה בוקעת טומאה טמונה אינה בוקעת ורמי דר' יוסי אדר' יוסי דתנן ב^ה הכלב שאכל בשר מת ומת הכלב ומוטל על האסקופה ר"מ אומר אם יש בצוארו פותח טפח מביא את הטומאה ואם לאו אינו מביא את הטומאה ר' יוסי אומר א"רואין ב^ה מבגדד השקוף ולפנים הבית טמא מבגדד השקוף ולחוץ הבית טהור רבי אלעזר אומר פיו לפנים הבית טהור פיו לחוץ הבית טמא מפני שטומאה יוצאה דרך שוליו רבי יהודה בן בתירא אומר בין כך ובין כך הבית טמא מאי לאו אאין בצוארו פותח טפח קאי רבי יוסי וש"מ טומאה טמונה בוקעת אמר רבא רואין את חלל הטומאה קתני ורבי יוסי בתרתי פליג וקא"ל לר' מאיר דקאמרת כי יש בצוארו פותח טפח מביא את הטומאה אנן בתר חללה אזלינן ודקא אמרת ב^ה ב^ה (הבית) כולו טמא מבגדד השקוף ולפנים הבית טמא מבגדד השקוף ולחוץ הבית טהור רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא רבי יוסי אומר רואין את חלל הטומאה ומאן תנא דפליג עליה ב^ה רבי שמעון הוא דתניא ר"ש אומר שלש

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבו.

אם יש בצוארו פותח טפח כו'. תימא אי צוארו של כלב חשיב דבר שאין מקבל טומאה כי יש צוארו פותח טפח מאי הוי נהי דרבי מאיר אית ליה חוקקים להשלים מ"מ הא ממעט הבשר את האויר מטפח ואינה יכולה טומאה לצא ואי חשיב דבר המקבל טומאה היכי קאמר ר' יוסי רואים את חלל הטומאה הא אס אין צחללה טפח אינו מביא ואמאי והא אינו יכול לחוץ והרי הוא כפתוח לבית ומיהו אפשר דמ"מ לרבי יוסי כגון אהל שימשוך טומאה לבית ופוסקת הטומאה צחוץ אך קשה נהי דנשר אפשר שאינו חוץץ עצמות אמאי אין חוצצים וי"ל כיון דאית ליה לר"מ חוקקין ויש בהם אויר קצת דהעצמות אין סותמים כל הנקב אלא ממעטין ומסתמא אין מצטלינן וסופו להוסיאס משס לא חייבי כדפרישית פ' לא יחפור (ב"ב דף יט:): **מאי לאו אאין בצוארו פותח טפח**. ורואין היינו רואין את הטומאה אס היא כנגד השקוף או לא: **אמר רבא** ה"ק כו'. לא הוה מזי למימר דאיש צוארו פותח טפח קאי ולא צא לחלוק אלא דלא חשיב לשקוף אהל ורואין אצואר כלב קאי דלא שייך למימר לשון רואין אהל דהא מונח קמן אלא אטומאה שהיא צפנים או אחלל שייך לומר רואין: **אנן** בתר חצ"א אזלינן. ור"מ דלא צעי חלל טפח לטעמיה דאית

ליה צפ"ק דשבת (דף יז:) דחוקקין להשלים גבי זרק וגח צבור כל שהוא וגהי דצפ"ק דערוצין (דף יא:) גבי כיפה לא אמר חוקקין להשלים אלא כשס ברגליה ארבע ה"מ גבי מנחה דכתיב (דברים יא) ובשעריך ובעינן שער חשוב אצל בעלמא אפי' אין סס ד' חוקקין וז"ע סס ב^ה וגראה דהך שמעתא מיירי כשאין טפח מן השקוף ולחוץ וכסוגריס הדלת הוא כאהל צפני עצמו ואין אהל פחות מטפח ב^ה ור' אלעזר אמר פיו לפניס הבית טהור לחוץ הבית טמא מפני שטומאה יוצאה דרך שוליו וגראה דר' אלעזר לאו אכלב דרבי יוסי קאי דר' יוסי בכלב שיש צוארו חלל פותח טפח איירי ורבי אלעזר שאין צחלל פותח טפח מדקאמר פיו לפניס הבית טהור ב^ה אלמא בסתם כלבים איירי שאין צוארס פותח טפח: **מאן תנא דפליג ע"יה דרבי יוסי ר"ש היא**. פ"ה מאן תנא דאמר לעיל נוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור דלא מנטרף אלמא תרי שמי יניחו דאהל לאו היינו נגיעה וקשה דהתם אפי' רבי יוסי מודה צין לאציי צין לרבא דהא למעלה מטפח אהל בהמשכה הוא וגראה לפרש דאמאי דקאמר לעיל מאן האי תנא דחשיב לאהל נגיעה ר' יוסי מכלל דאיכא דפליג עליה וקאמר מאן הוי האי תנא: ע"ס

הדלת הוא כאהל צפני עצמו ואין אהל פחות מטפח ב^ה ור' אלעזר אמר פיו לפניס הבית טהור לחוץ הבית טמא מפני שטומאה יוצאה דרך שוליו וגראה דר' אלעזר לאו אכלב דרבי יוסי קאי דר' יוסי בכלב שיש צוארו חלל פותח טפח איירי ורבי אלעזר שאין צחלל פותח טפח מדקאמר פיו לפניס הבית טהור ב^ה אלמא בסתם כלבים איירי שאין צוארס פותח טפח: **מאן תנא דפליג ע"יה דרבי יוסי ר"ש היא**. פ"ה מאן תנא דאמר לעיל נוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור דלא מנטרף אלמא תרי שמי יניחו דאהל לאו היינו נגיעה וקשה דהתם אפי' רבי יוסי מודה צין לאציי צין לרבא דהא למעלה מטפח אהל בהמשכה הוא וגראה לפרש דאמאי דקאמר לעיל מאן האי תנא דחשיב לאהל נגיעה ר' יוסי מכלל דאיכא דפליג עליה וקאמר מאן הוי האי תנא: ע"ס

הדלת הוא כאהל צפני עצמו ואין אהל פחות מטפח ב^ה ור' אלעזר אמר פיו לפניס הבית טהור לחוץ הבית טמא מפני שטומאה יוצאה דרך שוליו וגראה דר' אלעזר לאו אכלב דרבי יוסי קאי דר' יוסי בכלב שיש צוארו חלל פותח טפח איירי ורבי אלעזר שאין צחלל פותח טפח מדקאמר פיו לפניס הבית טהור ב^ה אלמא בסתם כלבים איירי שאין צוארס פותח טפח: **מאן תנא דפליג ע"יה דרבי יוסי ר"ש היא**. פ"ה מאן תנא דאמר לעיל נוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור דלא מנטרף אלמא תרי שמי יניחו דאהל לאו היינו נגיעה וקשה דהתם אפי' רבי יוסי מודה צין לאציי צין לרבא דהא למעלה מטפח אהל בהמשכה הוא וגראה לפרש דאמאי דקאמר לעיל מאן האי תנא דחשיב לאהל נגיעה ר' יוסי מכלל דאיכא דפליג עליה וקאמר מאן הוי האי תנא: ע"ס

הדלת הוא כאהל צפני עצמו ואין אהל פחות מטפח ב^ה ור' אלעזר אמר פיו לפניס הבית טהור לחוץ הבית טמא מפני שטומאה יוצאה דרך שוליו וגראה דר' אלעזר לאו אכלב דרבי יוסי קאי דר' יוסי בכלב שיש צוארו חלל פותח טפח איירי ורבי אלעזר שאין צחלל פותח טפח מדקאמר פיו לפניס הבית טהור ב^ה אלמא בסתם כלבים איירי שאין צוארס פותח טפח: **מאן תנא דפליג ע"יה דרבי יוסי ר"ש היא**. פ"ה מאן תנא דאמר לעיל נוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור דלא מנטרף אלמא תרי שמי יניחו דאהל לאו היינו נגיעה וקשה דהתם אפי' רבי יוסי מודה צין לאציי צין לרבא דהא למעלה מטפח אהל בהמשכה הוא וגראה לפרש דאמאי דקאמר לעיל מאן האי תנא דחשיב לאהל נגיעה ר' יוסי מכלל דאיכא דפליג עליה וקאמר מאן הוי האי תנא: ע"ס

הדלת הוא כאהל צפני עצמו ואין אהל פחות מטפח ב^ה ור' אלעזר אמר פיו לפניס הבית טהור לחוץ הבית טמא מפני שטומאה יוצאה דרך שוליו וגראה דר' אלעזר לאו אכלב דרבי יוסי קאי דר' יוסי בכלב שיש צוארו חלל פותח טפח איירי ורבי אלעזר שאין צחלל פותח טפח מדקאמר פיו לפניס הבית טהור ב^ה אלמא בסתם כלבים איירי שאין צוארס פותח טפח: **מאן תנא דפליג ע"יה דרבי יוסי ר"ש היא**. פ"ה מאן תנא דאמר לעיל נוגע בחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו ועל חצי זית טהור דלא מנטרף אלמא תרי שמי יניחו דאהל לאו היינו נגיעה וקשה דהתם אפי' רבי יוסי מודה צין לאציי צין לרבא דהא למעלה מטפח אהל בהמשכה הוא וגראה לפרש דאמאי דקאמר לעיל מאן האי תנא דחשיב לאהל נגיעה ר' יוסי מכלל דאיכא דפליג עליה וקאמר מאן הוי האי תנא: ע"ס

שלס

עין משפט נר מצוה

בג א מ"י פכ"ה מהל' טומאת מת הל"ז:

—❧—

לעזי רש"י

בטי"ל. חלק מהמשקוף שבו הדלת חובטת.

—❧—

שיטה מקובצת

א) ר' יוסי אומר רואין את הטומאה מבגדד השקוף:
ב) דקא אמרת על האסקופה כולה טמא:
ג) דפליג עליה דר' יוסי ר"ש הוא:
ד) טהורי מטטר אלא דשמעיה דקאמר ת"ק:
ה) וטעמא משום דנקטת ברישא:
ו) משום דרופנו העליון גיב ג"א בס"י משום דרופנו ראשו מאהיל וכו':
ז) השתא קס"ד דאדאין בצוארו טפח קאי:
ח) אף בדרך כניסתה היא מוציאה טומאתה. (ג"ב וה"ג תניא)
א"נ פעמים שהוא מקיא וכן שוליו וכו' כן מצאתי בס"א חד:

עין משפט‏ **נר מציה**

א [מיי] פ'כ מהלכות טומאת מת הלכה יא:
ב [מיי] שם הלכה יז:
ב ד ג מיי פ'כ מהל' שאר אבות הטומאות הל' יב וע"ש כ"ח:
ב ד מיי פ'ד מהל' שאר אבות הטומאות הלכה י:
ב ד ו מיי שם הל' יא:

שיטה מקובצת

א] השלישית אין בהן:
ב] והיכן מגעו באחת מהן:
ג] והיכן אהלו בא' מהן:
ד] והיכן משיא בא' מהם:
ט] הדר פשטה מחוסר נקיבה כמחוסר מעשה דמי כצ"ל וגיב הדר פשטה כלל וכך היתה גרסתו של הרמב"ם וז"ל עיין פרק שני מהלכות שאר אבות הטומאות והתוספות גורס' כגורסת הרי"י מטראני וז"ל עיין תוס' בבא קמא דף כה ע"ב פ:
ו] כל ששפו עכבר אביא עכבר שבים:
ז] אי על הארץ גיב גי"א בספר כתב יד ישן או אינו אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא וכו' וכן כתוב ברש"י כ"י:
ח] שהרי נושא את כולו ונאחיל על כולו הס"ד:
ט] יכול אפי' ניקבה לא הוי טמא כצ"ל וגיב גי"א ברש"י כ"י אחד יכול אפי' ניקבה ת"ל הנוגע ה"א דהנוגע דריש נוגע מצי למיכתב וכתב שחמצא משפע כל הנוגעין שחמצא לומר ואפי' לא נגע אלא אפשר הוא ש"מ את שאפשר ליגע וכו':
י] הימנה באמצעייתה מהוך הכוליא וכן בשר:
יא] ואצ"פ שלא נגע אלא בקליפתה שהשומר:
יב] נוצר מאדמה ומין אדמה יש המשריץ עכברים כאשפה בה'שרצת תולעים:
יג] הימני או השמאלי נמחקין שלשת תיבות אלו:
יד] ה"א יתירא נדרשת גיב תוס' בכורות דף ו' ע"ב:
טו] שער ראשו וזקנו המחובר לו אם יכניסנו לתוכו הרי נגע ונטמא שהשער המחובר לו הרי הוא כבשר בין שער הטהור שנגע בטומאה בין שער הטמא שנגע בו הטהור דתניא בה"כ הנוגע וכו' כצ"ל.
וגיב גי"א שנגע בטהור דתניא וכו'. עוד גיב עיין תוס' ב"ק דף כה ע"ב:
טז] ולא בקלקלין שעלין קלקלין הוא ערוב:
יז] חציו על פני כולו כל ארכו של שרץ:
יח] או אינו אומר על הארץ אלא על הארץ יטמא כלומר אומר אינו לא.
וגיב גי"א כלומר אינו לא וכו':
יט] גולל ודופק מטמא במגע ובאהל ואין מטמא במשא וצ"ע מנא לך הא דבשלאמ למי"ד בפי' בהמה המקשה דגולל כצ"ל:

א] וכן משמע עוד להדיא בתוס' שנת דף פ"ד ע"ב ד"ה שטורין וגרסי' הכא מחוסר נקיה כמחוסר מעשה דמי פ"ש.

קבו:

עַצֵּם כשעורה מטמא במגע ובמשא אבל לא באהל. פ"י בקונטרס דהלמ"מ הוא ואי אפשר לומר כן דמקראי ילפינן לה בזמיר פרק כהן גדול (דף נג:) ולא הוי הלכה אלא מה שהזמיר מגלח עליו אע"ג דלא מטמא צהאל: יט **גַּוְלָהּ** ודופק מטמא במגע ובאהל ואין מטמא במשא. למ"ד בפרק צהמה המקשה (לעיל דף עב.) דגולל ודופק הוו מהלכה איכא למימר דהכי גמירי לה אלא למאן דמיייתי לה מעל פני השדה קשה מנא לן וגרסא משום דההוא קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמינן בזמיר (דף נג:) צהאל הילכך מטמא צהאל וצמגע נמי מטמא משום דאפקיח בלשון נגיעה אכל צמשא לא מנינו שיטמא: **בַּנְבִּלְתָּהּ** ולא בקולית סתומה. מהאי קרא נמי ממעטינן צפ' צהמה המקשה (לעיל עו:*) עלמות וגדינן וקשה דא"כ היכי נמעט מנייה קולית סתומה ומיהו כיון דלא מרבינן שומר אלא בנקובה שיכול ליגע ממילא כי אמעיטו עלמות אמעיט נמי קולית סתומה אע"פ דשומר הוי כסתום כגון חטה צקליפתה*) הסם מרבינן מקרא דזרע אשר זרע כדרך שבני אדם מוציאים לזריעה אכל הכא גלי קרא דשומר לא הוי אלא צאפשר ליגע וכן גבי שרצים מרבינן לקמן מיטמא דשרצים קולית השרץ נקובה ואע"ג דמהטמאים דרשינן לקמן לרצות קולית השרץ וצינת השרץ עיקר קרא לא אמת אלא לצינת השרץ אכל קולית נפקא מיטמא ואע"ג דמהטמאים דרשינן דרשות טובא אפשר דדרשינן מטמא טמאים הטמאים או טובא טמאים כתיב הסם: **יִבְרֹא אַפִּילוּ** לא רקמה ת"ל השרץ. וא"ת ולרקמה למה לי קרא לענין טומאה הא לענין אכילה פשיטא לן צלא קרא בפרק אלו טרפות (לעיל דף סד.) שסם רקמה ואכלה לוקה משום השרץ השורץ על הארץ אלמא שרץ איקרי יש לומר דודאי רקמה שרץ איקרי אכל צב ועכבר לא איקרי וכה"ג מרמינן צפ' צהמה המקשה (לעיל עה.) גבי חלב דלא איקרי חלב שור כשב ועו עד שיא העוזר לאויר העולם אי נמי מקרא דהכא קים לן צאלו טרפות לענין אכילה שלוקה:

תלמוד

עכבר שומע אני אפילו עכבר שבים ששמו עכבר ודין הוא מימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה מין הגדל על הארץ או כלך לדרך זו מימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה כל ששמה חולדה אף עכבר כל ששמו עכבר ה' אפי' עכבר שבים ששמו עכבר ת"ל ^אעל הארץ ^ב אי על הארץ יכול על הארץ יטמא ירד לים לא יטמא ת"ל

המשנרת תולעים ואם עדיין לא נצרב העכבר אלא נדו אחד יט'הימני או השמאלי הנוגע צבשר טמא צאדמה שכנגדו טהור: **גַּב'** **הטמאים**. אלה הטמאים יט'ה"א יתירא נדרשת לכמה דרשות לאסור זיכרן ורובצן (לעיל דף קיב:) ולעזרומיהן כצשרן (לעיל דף קכב:) ולצינת השרץ: **ס"ל השרץ**. הטמאים לכס צכל השרץ: **כחות השערה**. שער ראשו וזקנויט'ם אם יכניסו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר הרי הוא כצבר בין שער טהור הנוגע בטומאה בין שער טמא שנגע בו הטהור כח"כ) הנוגע צבשר הוצ [ויקרא טו] ולא צלואה שעליו יטולא צקילקלין. הוא עירבצו שער תלוש המתקשה ה'ונאסף צשערו שעל החזה ושעל השחי פולטריי"ץ בלע"ז ואינם מחוברין לצבר להכי קרי ליה קילקלין מה קילקלין זה מקושר כנגד החוץ אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מנאכתי דצברי רב הארי'. יכול שאני מוציא את השער ואת האפרכין ת"ל טמא [שם] הא למדת ששער הטמא הרי הוא כצשרו. ושער הטהור נמי תניא תהס' וכל אשר יגע בו הוצ [שם] צו ולא צלואה שעליו ולא צקילקלין שעליו יכול שאני מוציא את השער ואת האפרכין ת"ל יטמא [שם]: **והוא שהשריץ**. חזיו על פניי' ארכו של שרץ מראשו ועד רגליו כלומר שמנא' אי' הוא נעשה צבר ולהכי טמא אם נגע צבשר דחשיב שרץ הוא: **מאן דמסני לה**. להא דר' יהושע ארישא דמייירי צנוגע צבשר ואפ"ה מטהר ליה ריב"ל אם לא השריץ על פני כולו: **כ"ש אסיפא**. אדר' יהודה דמייירי צנוגע צאדמה דאשמעינן דלא טימא ר' יהודה צעפר אלא אם כן השריץ על פני כולו ה' דהכי מסתבר בפיר. י'ולקמן [קסא.] מנא כל שיש ציבשה יש צים חוץ מן החולדה: **עכבר שצים**. דג הוא דומה לעכבר ועכבר שמו: **ודין כה**. מדינא נפקא ליה דלא מטמא ולא זריכא קרא: **מה חולדה מין הגדל על הארץ**. ולא שצים שהרי אין חולדה צים: **אף עכבר**. אף על פי שיש ממניו צים לא טימא אלא מין הארץ: יט'אי על הארץ יכול על הארץ יטמא. כלומר אומר אני לא אדרשנו לך צמדה זו אלא לך צא לומר על הארץ יטמא צין עכבר הים צין עכבר היצבה אם על הארץ נגע צטהור יטמאנו ואם נפל לים ושם נגע צטהור לא יטמא:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

שלש טומאות פורשום כו'. טומאות הרצח פורשות מן המת כגון כזית צפר ושדרה וגלגולת שלא חסרו ורצוע עצמות ומלא תרווד רקצ ועצם כשעורה ורוב המנין והצינן אלא שלש טומאות פורשות ממנו ששזות צדצר זה שיש צכל אחת שהים מטומאתו של מת או מגע ומשא צלא

אהל או מגע ואהל צלא משא או משא ואהל צלא מגע והשלישית אין צה: **ואלו הן**. הג' הפורשות שהמשפט הזה נוהג צהן: **מלא תרווד רקצ ועצם כשעורה וגולל ודופק**. גולל זה כסוי העליין דף שנותנין על המת דופק זה דף הנימן צדזיו ורצינן לכו מקראי צפ' צהמה המקשה (לעיל דף עב.) והכך תרי חדא טומאה נייהו ששנייהם יוצאים ממקרא אחד ועומאחן שיה אכל שאר פורשים מן המת כל ג' טומאות המת נוהגים צהם: **מלא תרווד רקצ מטמא צמשא ואהל**. שהרי נושא את כולו:י' **ואינו מטמא צמגע**. שאין נוגע צכולן. והיינו פליגא דר' יוסי דלמר מלא תרווד רקצ מטמא צמגע דקרייה לאהל מגע: **והיכן מגעו**. של מת: **צהחם מהן**. צכל אחת מאלו השמים הנוטרות: **עצם כשעורה**. הלמ"מ דמגע ומשא ליה את ולא אהל כדאמרנין בזמיר (דף נג:) עצם כשעורה הלכה: **והיכן אהל**. של מת: **גולל ודופק**. נמי

הלכה גמירי לה צצהמה המקשה (לעיל דף עב.) ולמאן דנפקא ליה הסם מקרא לא ידענא מהיכן אימעיעט משא: **טויכול אפי' נקצה**. לאי' הוי טמא: **ס"ל הנוגע יטמא**. יו"ד יתירא דריש: **אם צאפשר ליגע טמא**. שם טומאה עליו הילכך אע"פ דלא נגע אלא צעצם טמא דשומר מכניס ומוציא טומאה: **צהמה צתוך עורה**. כל זמן שלא הופשטה כלל: **לא טמא**. דהא אי אפשר ליגע צבשר: **כמה נקצים יש צה**. הפה והחוטם והעיניים: **חלב אינו טמא כדכתיב** יעשה לכל מלאכה ותניא צגמרל דכל שעה צפסחים (דף כג.) מלאכה מה ת"ל לכל מלאכה שיכול למלאכת הדיוט יהא טהור למלאכת גצוה יהא טמא ת"ל לכל מלאכה: **כוליא**. המכוסה צחלצה לא טמא הואיל ואי אפשר ליגע צה: **נמשצין הימנה**. צאמנעיטה' וכן צשר: **מתני' צינת השרץ**. יש שרץ שהוא מטיל צינים צב והלטהא וחומט: **המרוקמט**. שגולד צה אפרוח: **טהורה**. לפי שאי אפשר ליגע צה: **ניקצה כל שהוא טמאה**. ואע"פ שלא נגע אלא יט' שהשומר מוציא טומאה: יש מין עכבר שאינו פרה ורצה אלא מעצמו נוצר מאדמה יט'אשפה

המשנרת תולעים ואם עדיין לא נצרב העכבר אלא נדו אחד יט'הימני או השמאלי הנוגע צבשר טמא צאדמה שכנגדו טהור: **גַּב'** **הטמאים**. אלה הטמאים יט'ה"א יתירא נדרשת לכמה דרשות לאסור זיכרן ורובצן (לעיל דף קיב:) ולעזרומיהן כצשרן (לעיל דף קכב:) ולצינת השרץ: **ס"ל השרץ**. הטמאים לכס צכל השרץ: **כחות השערה**. שער ראשו וזקנויט'ם אם יכניסו לתוכו הרי נגע וטמא שהשער המחובר הרי הוא כצבר בין שער טהור הנוגע בטומאה בין שער טמא שנגע בו הטהור כח"כ) הנוגע צבשר הוצ [ויקרא טו] ולא צלואה שעליו יטולא צקילקלין. הוא עירבצו שער תלוש המתקשה ה'ונאסף צשערו שעל החזה ושעל השחי פולטריי"ץ בלע"ז ואינם מחוברין לצבר להכי קרי ליה קילקלין מה קילקלין זה מקושר כנגד החוץ אף הני שערות קשורין ומכוסין שם כך מנאכתי דצברי רב הארי'. יכול שאני מוציא את השער ואת האפרכין ת"ל טמא [שם] הא למדת ששער הטמא הרי הוא כצשרו. ושער הטהור נמי תניא תהס' וכל אשר יגע בו הוצ [שם] צו ולא צלואה שעליו ולא צקילקלין שעליו יכול שאני מוציא את השער ואת האפרכין ת"ל יטמא [שם]: **והוא שהשריץ**. חזיו על פניי' ארכו של שרץ מראשו ועד רגליו כלומר שמנא' אי' הוא נעשה צבר ולהכי טמא אם נגע צבשר דחשיב שרץ הוא: **מאן דמסני לה**. להא דר' יהושע ארישא דמייירי צנוגע צבשר ואפ"ה מטהר ליה ריב"ל אם לא השריץ על פני כולו: **כ"ש אסיפא**. אדר' יהודה דמייירי צנוגע צאדמה דאשמעינן דלא טימא ר' יהודה צעפר אלא אם כן השריץ על פני כולו ה' דהכי מסתבר בפיר. י'ולקמן [קסא.] מנא כל שיש ציבשה יש צים חוץ מן החולדה: **עכבר שצים**. דג הוא דומה לעכבר ועכבר שמו: **ודין כה**. מדינא נפקא ליה דלא מטמא ולא זריכא קרא: **מה חולדה מין הגדל על הארץ**. ולא שצים שהרי אין חולדה צים: **אף עכבר**. אף על פי שיש ממניו צים לא טימא אלא מין הארץ: יט'אי על הארץ יכול על הארץ יטמא. כלומר אומר אני לא אדרשנו לך צמדה זו אלא לך צא לומר על הארץ יטמא צין עכבר הים צין עכבר היצבה אם על הארץ נגע צטהור יטמאנו ואם נפל לים ושם נגע צטהור לא יטמא:

ת"ל

מסורת הש"ס

א] [מוספתא ספ"ח],
ב] ולא כצ"ל רש"י,
ג] ויקרא יז, ד] [נמזרע מכלתא דזבים פרק ג],
ה] ס"א ונאסף צשערות פולטריי"ץ בלע"ז כו' ונמחק שעל החזה ושעל השחי,
ו] [ש"י פירוש ר"ה"ג מקואות פ"ט מ"ב],
ז] [נמזרע מכלתא דזבים פרק ד],
ח] [צ"ל דהכי מסתבר שפיר לקמן ונמחק שעל החזה ושעל ולקמן מנא שייך לאחר ד"ה מה חולדה כו' שהרי אין חולדה צים],
י] [ועיין תוס' שם ד"ה ולא],
י] [לעיל קיז:].

תורה אור השלם

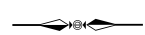
1. וכי ימות מן הבהמה אשר לבהם לאבכה הנוגע בנבלתה יטמא עד דקצרב: ויקרא יא לט כסמון].
2. אלה הטמאים לבהם בכל השרץ כל הנגע בהם במתם יטמא עד דקצרב: ויקרא יא לא
3. וזה לבה הטמא בשרץ השרץ על הארץ הוחלד והעכבר והצב למיניה: ויקרא יא כט

לעזי רש"י

פולטריי"ץ [פולצ"ל].
קבוצת שורות.

מסורת הש"ס

(א) [מיר ס'ד.]. **(ב)** [ג' וי"ג] וכן הנפילין כ"א בערוך ערך בן הנפל וע"פ גרסא זו יתייבב תמיהת המהרש"א כח"א ע"ש, **(ג)** [ג'ל היה אומר], **(ד)** [ג'ל היו מה רבו מעשיך ה' כ"א בילקוט], **(ה)** [מוספתא כלאים פ"ה ה"ו], **(ו)** [בבבית ט.], **(ז)** [שנת לו. פסחים קמ"ג.], **(ח)** [ג'ל בתרייהו], **(ט)** עיין מהר"מ, **(י)** עיין מו"ט, **(כ)** [ג'ל דפי ציין], **(ל)** [בסוטה שס איתא בגון ודרוטיא ופי בלאי וסוקא דנרש],

תורה אור השל"ם

1. וְהָה לָכֵם הַטְּמֵא בַּשְּׂרָץ הַשָּׂרִץ עַל הָאָרֶץ הַחֹלֵל וְהַעֲבָר וְהַצֵּב לַמִּינֵהוּ: וְיִקְרָא יֵא כֹט לַמִּדְרָשׁ הַשּׁוֹרֶץ לַרְצוּי יֵרֵד לִים וּלְמַעוּטֵי הָאֵי. וְלִקְמִיּה פִּרְיָךְ הָא מַטְהֵר עֲבָר הִים מִמִּיעוּטָא דַעַל הָאָרֶץ וּמֵאִי חוּת דַּמִּיעוּטָא לַעֲבָר הִים וּרְצוּי לִירֵד לִים: **בַּשְּׂרָץ**. קֶרֶא יִמִּירָא הוּא דֵאָה כַּמִּי: **(י)** בַּתְרוּיֵיהוּ אֵלֶּה הַטְּמֵאִים לֵכֵס צֶלַל הַשָּׂרֶץ: **וְאִימָא הַשּׁוֹרֶץ**. לֵאָה דַרְשִׁין לִיָּה הִכִּי כֵל מַקּוֹס שְׁהוּא רֹחַשׁ וּלְרִכּוּת עֲבָר הָאָרֶץ שִׁירֵד לִים אֵלָּא הִכִּי דַרְשִׁין הַשּׁוֹרֶץ **(י)** כֵּל שְׁהוּא פֶּרֶה וּרְבָה לְרִכּוּת עֲבָר הִים וּמִיעוּט דַעַל הָאָרֶץ דַּמַּשְׁמַע עַל הָאָרֶץ יַעֲמָא וּלְאֵו שַׂךְ הִים אֵתָא לְאוּרְוִי דֵאָהָּ זֶה וְאֵחָד זֶה עַל הָאָרֶץ יַעֲמָאוּ יֵרְדוּ לִים אִין מַטְמָאִין: **א"ל וּמֵאָחֵר דְּשׁוּיָסִיָּה לִים מַקּוֹס טוּמָאָה**. דַּמְרָבִית **ו**זִמִּין הִים לְטוּמָאָה: **מָה** לִי. בַּעֲדוּ דִּים מָה לִי יֵאל לַחוּץ אִין נוּחַ לַדְרוֹשׁ הַמַּקְרָאוֹת בַּמִּדֶּה זֶו אֵלָּא לוֹמֵר דַּבֵּר הַמַּקְוֹבֵל: וּפִרְכֵּינָן הָאֵי עַל הָאָרֶץ **מִיבַעֲי לִיָּה לְהוֹלִיאַ סַפֵּק טוּמָאָה**

מוֹסַף רַש"י

פומבדיתאחא לוייך אשני אושפיך. שלמטין היו (בדורות א.). כל שתשמישו ועיבורו שוה. כגון כשז ועו שניהם משמשי פנים כנגד עורף וימי עיבורן שוה ששיתן תמשה אדם ויולדן, יולדן. אס נא אהד על מין חמיר, ומגדלדלן. מניקין (בבברות ח.).

פ"ל השורץ.

הוה ליה למימר וזה לכס הטמא

בשרץ השורץ על הארץ אייתר ליה השורץ לדרוש כל מקום שהוא

יכול לשרוץ לרחוש ולנוע והרי אף בים הוא שט ויחמינו עכבר

הארץ הלכך ע"כ על הארץ למין הארץ הוא דלתא ולאו למעוטי ירד

ת"ל **וְהַשּׁוֹרֶץ כֹּל מַקּוֹם שֶׁשּׁוֹרֶץ או אינו ו** אלא השורץ (יכול) כל המשריץ יטמא שאין משריץ לא יטמא אוציא עכבר שחציו בשר וחציו אדמה שאין פרה ורבה ודין הוא טימא בחולדה וטימא בעכבר מה חולדה כל ששמה חולדה אף עכבר כל ששמו עכבר אביא עכבר שחציו בשר וחציו אדמה או כלך לדרך זו מה חולדה פרה ורבה אף עכבר פרה ורבה ת"ל **וְבַשְּׂרָץ אִמָּר לִיָּה הוּא מְדַרְבֵּנָן לְרַבָּא אִימָא בַּשָּׂרִץ לְאֵתוּיִי עֲבָר שֶׁחֲצִיו בֶּשֶׁר וְחֲצִיו אֲדָמָה הַשּׁוֹרֶץ כֹּל שֶׁהוּא שּׁוֹרֶץ עַל הָאָרֶץ יִטְמָא יֵרֵד לִים לֹא יִטְמָא אִמָּר לִיָּה וּמֵאָחֵר דְּשׁוּיָתִיָּה לִים מַקּוֹם טוּמָאָה מָה לִי הַבָּא מָה לִי הַבָּא וְהָאֵי עַל הָאָרֶץ מִיבַעֲי לִיָּה לְהוּצִיא סַפֵּק טוּמָאָה צַפָּה **(ב)** דִּא"ר יִצְחָק בַּר אֲבִדִּימִי עַל הָאָרֶץ לְהוּצִיא סַפֵּק טוּמָאָה צַפָּה תִּרְתִּי עַל הָאָרֶץ כְּתִיבִי **ו** ת"ר **וְהַצֵּב לַמִּינֵהוּ לְהַבִּיא ו** הַעֲרֹד **ו** וְכֹן הַנִּפְּלִים וּסְלַמְנִדְרָא וּכְשֶׁהִיָּה ר"ע מַגִּיעַ לַפְּסוֹק זֶה **א** אוֹמֵר **ב** מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךְ ה' יֵשׁ לָךְ בְּרִיּוֹת גְּדֻלוֹת בִּים וּיֵשׁ לָךְ בְּרִיּוֹת גְּדֻלוֹת בִּיבִשָּׁה שְׁבִים אֵילְמָלִי עוֹלוֹת בִּיבִשָּׁה מִיד מִתּוֹת לִים מִיד מִתּוֹת שְׁבִיבִשָּׁה אֵילְמָלִי יוֹרְדוֹת לִים מִיד מִתּוֹת יֵשׁ לָךְ בְּרִיּוֹת גְּדֻלוֹת בִּיבִשָּׁה שְׁבִיבִשָּׁה אֵילְמָלִי עוֹלוֹת לֵאווִיר מִיד מִתּוֹת שְׁבִאווִיר אֵילְמָלִי יוֹרְדוֹת לֵאווִיר מִיד מִתּוֹת שְׁבִאווִיר אֵילְמָלִי עוֹלוֹת לֵאווִיר ה' תְּנוּ רַבֵּנָן **ו** כָּל שֵׁיִשׁ בִּיבִשָּׁה יֵשׁ בִּים חוּץ מִן הַחֹלְדָּה אִמָּר ר' זִירָא מֵאֵי קֶרֶאָה **ג** הָאווִינוּ כָּל יוֹשְׁבֵי חֶלֶד אִמָּר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ בִּיבְרִי דַּנְּרֵשׁ אֵינָן מִן הִישׁוּב אִמָּר רַב פַּפָּא בַּשְּׁמַתָּא נִרְשׁ תִּרְבִּיָּה מִשְׁכִּיָּה וְאַלִּיתִיָּה **ד** אֶרֶץ אֶרֶץ אֶרֶץ שְׁמַעֲי דְּבַר ה' אִמָּר רַב פַּפָּא לֹא אֲבָה נִרְשׁ שְׁמוּעַ דְּבַר ה' אִמָּר רַב גִּידֵל אִמָּר רַב נִרְשָׁאָה נִשְׁקִיד מִנִּי כַּכִּיךְ נִהַר פְּקוּדָאָה לוֹיִיךְ מַגְלִימָא שְׁפִירָא דְּחוּי עֲלֵךְ פּוּמְבִּדִּיתָאָה לוֹיִיךְ אֲשֵׁנִי אוֹשְׁפִּיךְ אִמָּר רַב הוּנָא בַּר תּוֹרְתָא פַּעַם אַחַת הִלְכְּתִי לוֹוַעַד וּרְאִיתִי נַחֲשׁ שְׁהוּא כְּרוּךְ עַל הַצֵּב לִימִים יֵצֵא עֲרֹד מִבִּינֵיהֶם וּכְשֶׁבִּאֲתִי לַפְּנֵי ר' שְׁמַעוֹן הַחֲסִיד אִמָּר לִי אִמָּר הַקֶּב"ה הֵם הִבִּיאוּ בְּרִיָּה שְׁלֹא בִּרְאִיתִי בַּעוֹלָמִי אֵף אֲנִי אֲבִיא עֲלֵיהֶם בְּרִיָּה שְׁלֹא בִּרְאִיתִי בַּעוֹלָמִי וְהָאִמָּר מַר **ו** כָּל שֶׁתִּשְׁמִישִׁין וְעִיבּוּרָן שׁוּה יוֹלְדִין וּמַגְדִּלִין זֶה מִזֶּה וְכָל שֶׁאֵין תִּשְׁמִישִׁין וְעִיבּוּרָן שׁוּה אֵין יוֹלְדִין וּמַגְדִּלִין זֶה מִזֶּה אִמָּר רַב **ו** גַּם בַּתּוֹךְ גַּם הָאֵי פּוֹרַעְנוּתָא הוּא מֵאִי גַם בַּתּוֹךְ גַּם לַפּוֹרַעְנוּת: **בִּרְתַּנִּי** **א** הָאֲבֵר וְהַבִּשֶׁר הַמְּדוֹלְדִּלִין בְּבַהֲמָה מִמַּטְמָאִין טוּמָאָת אוֹכְלִין בַּמַּקּוֹמָן וְצִרְכִּין הַכִּשֶׁר נִשְׁחַתָּה**

מַעֲנִי הַדֵּס עַל יָדִי כְּשֶׁפִּים וְהִסְךְ מַדְמוּ אִין הָאוֹר שׁוֹטֵט צוּ וָקִיס לִיָּה לַר"ע דַּמִּינָא דַּבֵּר הוּא: **לַפְּסוֹק** זֶה. יַטְמָשׁוּס דַּמִּירִי בַּסְלַמְנִדְרָא: יֵשׁ לָךְ בְּרִיּוֹת גְּדֻלוֹת בָּאוֹר. סְלַמְנִדְרָא: **יּוֹשְׁבֵי חֶלֶד**. יּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ שְׁהוּא מַקּוֹס מִיוֹשֵׁב לַחֹלְדוֹת: **צִיבְרִי דַּנְּרֵשׁ**. וְחַיּוֹת הַמַּצְלוּיֹת בָּאוֹתוּ מַקּוֹס צִיבְרונִשׁ"ש צַלַע"ו: **אֵינָן מִן הִישׁוּב**. אֵינָן גְּדֻלוֹת אֵלָּא בַּמִּים: **בַּשְּׁמַתָּא נִרְשׁ**. כְּלוּמָר כָּל יּוֹשְׁבֵיָה רַשְׁעִים כּוֹלֵס יֵהִיו בַּשְּׁמַתָּא: **סְרִבִּיָּה מַשְׁכִּיָּה וְאַלִּיתִיָּה**. הַחֲלָב וְהַעוֹר עִם הַבֶּשֶׂר וְהָאֵלִיָּה כְּלוּמָר כּוֹלֵן קַטְנָן כַּגְּדוֹל: **לֹא אֵדָּה נִרְשׁ כּו'**. לְפִי שְׂכוּלֵן הִיוּ רַשְׁעִים: **נִרְשָׁאָה נִשְׁקִיד מִנִּי כִידִךְ**. אֵס נִשְׁקִךְ אַחַד מִיוֹשְׁבֵי נִרְשׁ מִנֶּה שֶׁנִּיךְ אֵס תַּמְנָאָס כּוֹלֵס כִּי מוּחֻזָּק גִּנֵּב הוּא: **נִהַר פְּקוּדָאָה**. אֵס מִיוֹשְׁבֵי נִהַר פְּקוּד: לוֹיִיךְ. נַחֲלֹהָ עַמָּן בַּדֶּרֶךְ: **מַגְלִימָא שְׁפִירָא דְּחוּי עַלְךְ**. מַחֲמַת שְׂרָאָה לָךְ טְלִית נָאָה וְדַעַתוּ לַגּוֹנֵצוּ נַחֲחֵדַר עַמָּן: **אֲשֵׁנִי אוֹשְׁפִּיךְ**. שְׁלֹא יֵדַע הֵיכָן תִּשְׁכַּב שִׁגְגִּים מוּמַחִין הִם: **לוֹוַעַד**. מַקּוֹס רַשְׁעִים וּמַרְצִיעֵי כִלְאִים: **כְּרוּךְ עַל הַצֵּב**. כָּל שַׁעַ הִיָּה מַצּוֹי אֵלָּלוּ וְהִיָּה נּוֹקַע עַמּוּ כְּדֹאֲמֵרִינָן בַּקְדוּשִׁין (דף עט:) בַּכְּרוּכִין אַחֲרִיָּה וּבַכְּכּוּרוֹת (דף כד.) חוּיר שְׂכָרוֹךְ אַחֵר רַחַל כְּלוּמָר נִמְשָׁךְ וְשׁוֹכֵן אֵלָּלוּ תַּמִּיד: **יֵאל עֲרֹד מַצְיִנֵיהֶם**. וְהִיָּה נוֹשֵׁךְ בְּנִי אֵדָּס וּמַמִּית כְּדֹאֲמֵרִינָן בַּכְּכּוּרוֹת (דף נג.) גִּבִּי עֲרֹד דְּרַבִּי חֲנִינָא בֵּן דּוּסָא: **אֲנִשֵּׁי וּוַעַד הֵן בִּבְיֹאֵו כּו'**. יַטְמָוּוּגִי כִלְאִים הִיוּ: **אֵף אֲנִי אֲבִיא עֲלֵיהֶם בְּרִיָּה כּו'**. וְהִיָּינוּ עֲרֹד: **הַשְּׁמִישֵׁן שׁוּה**. שְׁמַשְׁמִשִּׁין שְׁנִיָּהם כִּנְגַד פִּנִּים כְּגוֹן אֵדָּס אוֹ פִּנִּים כִּנְגַד עוֹרָף כְּגוֹן בַּהֲמָה: **וְעִיבּוּרָן**. יַמִּי עִיבּוֹר: **יּוֹלִידִם זֶה מִזֶּה**. מַתַּעַצְרִים זֶה מִזֶּה: **וּמַגְדִּלִין**. מַנִּיקִים זֶה בְּנו שֶׁל זֶה. וַיַּמִּי עִיבּוּרוֹ שֶׁל נַחֲשׁ אֵינוֹ שׁוּה לֹא לִשְׂרָךְ וּבַהֲמָה וְחִיָּה כְּדֹאֲמֵרִינָן בַּכְּכּוּרוֹת (דף כ.) שׁוּעַל וְכֵל מִיַּיִן שֶׁרָצִים לִשְׁשֶׁה חֲדָשִׁים וְנַחֲשׁ לִשְׁבַע שָׁנִים וְאַמֵּרִינָן הֵסָם וּלְאוֹתוֹ רַשַׁע נַחֲשׁ לֹא מַצִּינוֹ חֲדָר יַטְוִיהֶאֱלֵךְ יֵאל אוֹתוֹ עֲרֹד מִנֵּזֶל וּמַנַּחֵשׁ: **גַּם בַּתּוֹךְ גַּם לַפּוֹרַעְנוּת**. כְּדִי לִיַּפְרַע מִן הַרַשְׁעִים: **בִּרְתַּנִּי' הַמְּדוֹלְדִּלִין בַּבְּהֵמָה**. נַחֲלָשׁ מַמְנָה אֲכָר בַּשָּׂר גִּידִים וְעַלְמּוֹת אוֹ נַחֲלָשׁ מַמְנָה בַּשָּׂר לִכְדוֹ וְעַדִּיין הֵן מַעוּרִים בַּהּ בַּמַּקְלָת. וַיֵּשׁ הַפֶּרֶשׁ בֵּין אֲכָר מִן הַחֵי לִכְשָׂר מִן הַחֵי שֶׁהָאֲכָר מַטְמָא אֵדָּס וְכִלִּים כִּנְחָלָה וְהַבֶּשֶׂר שְׁאִינוֹ אֲכָר טַהוֹר מַכְלוֹס כְּדִילְפִּינָן לְקַמָן בַּפִּירְקִין (דף קכח:) **בַּמַּקּוֹמָן**. אַע"פ שֶׁהֵן מַחֲזִירִין אֵס חִישַׁב עֲלֵיהֶן לְהֶאֱכִילָן **ו** לַעֲוֹצֵד כּוֹכְבִּים הִיוּ אוֹכְלִ לְקַבֵּל טוּמָאָה וּלְטַמֵּא אַחֲרִים דְּטוּמָאָתָם עַלְמָן אִין בָּהֵן עַד שֶׁיַּתְלָשׁוּ כּוֹלֵן כְּדִילְפִּינָן בַּגְּמָרָא [ע"כ] אֲכָל מַקְבִּלִים טוּמָאָה מִן הַשָּׂרֶץ וּמַטְמָאִין אֵין אֵת אַחֲרִים: **וְלִרְצִינָן בַּנֶּשֶׁר**. לָבָא בַּמִּים פַּעַם אַחַת לְאַחֵר שְׁגַלְדֵּלוּ וְשׁוּב מַקְבִּלִים טוּמָאָה עוֹלָמִית. וְלִיכָא לַמִּימָר בַּחֲזִי אֲכָר שְׂסוּפוֹ לְטַמֵּא טוּמָאָה חֲמוּרָה דֵּאִינוּ מַטְמָא טוּמָאָת אֲכָר מִן הַחֵי עַד שִׁימוֹת וְשִׁמָּא לֹא יֵבֵא לִידֵי טוּמָאָה חֲמוּרָה דְּשִׁמָּא יִשְׁחַטְנָה וְאִין שְׁחִיטָה עוֹשָׂה נִיפּוֹל:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבו.

תלמוד **אומר** **בשרץ**. וא"ת למה לי קרא דבשרץ ממילא כיון דאיכא לאקושי לקולא ולחומרלא לחומרלא מקשינן דהא לעיל אי לא על הארץ למעוטי עכבר שצים הוה אזלינן לחומרלא ואומר רבינו יצחק דאכטריך בשרץ לעכבר שחציו בשר וחציו אדמה משום דהשורץ משמע טפי כל שהוא.
משריך: ביה לי הבא ומה לי הבא. ומי"מ אכטריך השורץ כל מקום ששורץ דלג נעטע מעל הארץ תרוייהו ירד לים ועכבר שצים: **הני ביברי דנרש אינן מן הישוב.** פירש בקונטרס יא ציצרון"ש צלע"ז שאין לוקים עליהן משום השרץ השורץ שהן גדלות במים ור"ת אומר דגרסינן ציצרי וגרש ועיירות הן כדמשמע בכילד מערבין (עריצין דף נו.) הני מעלות ומורדות י ציצצרי וגרש אוקינן וצפ"ק דסוטה (דף י.) גבי ירד שמשון תמנתה ויעל יהודה תמנתה אמר רב פפא חלל תמנת הואי דמהאי גיסא סלקי ומהאי נחמי ו כמו [שם] ורדיניא וציצרי [ושוקא] דגרש וקאי הכא אקרא דאייתי לעיל האינוני כל יושבי חלד וקאמר דהני אינן מן הישוב כלומר בכלל יושבי חלד כי רשעים הם וכיוצא בזה אמר פ"ק דקדושין (דף מ:) כל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרבן ארץ אינו מן הישוב והיינו דלאמר רב פפא בסמוך צשמתא נרש כו': דרשמנא

שבים אילמלי עולות ביבשה מיד מתות שביבשה אילמלי יורדות לים מיד מתות יש לך בריות גדלות באור ויש לך בריות גדלות באויר שבאור אילמלי עולות לאויר מיד מתות שביבשה יורדות לאור מיד מתות מה רבו מעשיך ה' תנו רבנן **כ** כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה אמר ר' זירא מאי קראה **ג** האינוני כל יושבי חלד אמר רב הונא בריה דרב יהושע ביברי דנרש אינן מן הישוב אמר רב פפא בשמתא נרש תרביה משכיה ואליתיה **ד** ארץ ארץ ארץ שמעי דבר ה' אמר רב פפא לא אבה נרש שמוע דבר ה' אמר רב גידל אמר רב נרשאה נשקיד מני ככך נהר פקודאה לוייך מגלימא שפירא דחוי עלך פומבדיתאחא לוייך אשני אושפיך אמר רב הונא בר תורתא פעם אחת הלכתי לוועד וראיתי נחש שהוא כרוך על הצב לימים יצא ערוד מביניהם וכשבאתי לפני ר' שמעון החסיד אמר לי אמר הקב"ה הם הביאו בריה שלא בראתי בעולמי אף אני אביא עליהם בריה שלא בראתי בעולמי והאמר מר **כ** כל שתשמישין ועיבורן שוה יולדין ומגדלין זה מזה וכל שאין תשמישין ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין זה מזה אמר רב **ו** גם בתוך גם האי פורענותא הוא מאי גם בתוך גם לפורענות: **בִּרְתַּנִּי** **א** האבר והבשר המדולדלין בבהמה ממטמאין טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר נשחטה

מעני הדם על ידי כשפים והסך מדמו אין האור שולט צו וקיס ליה לר"ע דמינא דבֵּר הוּא: **לַפְּסוֹק** זֶה. יַטְמָשׁוּס דַּמִּירִי בַּסְלַמְנִדְרָא: יֵשׁ לָךְ בְּרִיּוֹת גְּדֻלוֹת בָּאוֹר. סְלַמְנִדְרָא: **יּוֹשְׁבֵי חֶלֶד**. יּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ שְׁהוּא מַקּוֹס מִיוֹשֵׁב לַחֹלְדוֹת: **צִיבְרִי דַּנְּרֵשׁ**. וְחַיּוֹת הַמַּצְלוּיֹת בָּאוֹתוּ מַקּוֹס צִיבְרונִשׁ"ש צַלַע"ו: **אֵינָן מִן הִישׁוּב**. אֵינָן גְּדֻלוֹת אֵלָּא בַּמִּים: **בַּשְּׁמַתָּא נִרְשׁ**. כְּלוּמָר כָּל יּוֹשְׁבֵיָה רַשְׁעִים כּוֹלֵס יֵהִיו בַּשְּׁמַתָּא: **סְרִבִּיָּה מַשְׁכִּיָּה וְאַלִּיתִיָּה**. הַחֲלָב וְהַעוֹר עִם הַבֶּשֶׂר וְהָאֵלִיָּה כְּלוּמָר כּוֹלֵן קַטְנָן כַּגְּדוֹל: **לֹא אֵדָּה נִרְשׁ כּו'**. לְפִי שְׂכוּלֵן הִיוּ רַשְׁעִים: **נִרְשָׁאָה נִשְׁקִיד מִנִּי כִידִךְ**. אֵס נִשְׁקִךְ אַחַד מִיוֹשְׁבֵי נִרְשׁ מִנֶּה שֶׁנִּיךְ אֵס תַּמְנָאָס כּוֹלֵס כִּי מוּחֻזָּק גִּנֵּב הוּא: **נִהַר פְּקוּדָאָה**. אֵס מִיוֹשְׁבֵי נִהַר פְּקוּד: לוֹיִיךְ. נַחֲלֹהָ עַמָּן בַּדֶּרֶךְ: **מַגְלִימָא שְׁפִירָא דְּחוּי עַלְךְ**. מַחֲמַת שְׂרָאָה לָךְ טְלִית נָאָה וְדַעַתוּ לַגּוֹנֵצוּ נַחֲחֵדַר עַמָּן: **אֲשֵׁנִי אוֹשְׁפִּיךְ**. שְׁלֹא יֵדַע הֵיכָן תִּשְׁכַּב שִׁגְגִּים מוּמַחִין הִם: **לוֹוַעַד**. מַקּוֹס רַשְׁעִים וּמַרְצִיעֵי כִלְאִים: **כְּרוּךְ עַל הַצֵּב**. כָּל שַׁעַ הִיָּה מַצּוֹי אֵלָּלוּ וְהִיָּה נּוֹקַע עַמּוּ כְּדֹאֲמֵרִינָן בַּקְדוּשִׁין (דף עט:) בַּכְּרוּכִין אַחֲרִיָּה וּבַכְּכּוּרוֹת (דף נג.) גִּבִּי עֲרֹד דְּרַבִּי חֲנִינָא בֵּן דּוּסָא: **אֲנִשֵּׁי וּוַעַד הֵן בִּבְיֹאֵו כּו'**. יַטְמָוּוּגִי כִלְאִים הִיוּ: **אֵף אֲנִי אֲבִיא עֲלֵיהֶם בְּרִיָּה כּו'**. וְהִיָּינוּ עֲרֹד: **הַשְּׁמִישֵׁן שׁוּה**. שְׁמַשְׁמִשִּׁין שְׁנִיָּהם כִּנְגַד פִּנִּים כְּגוֹן אֵדָּס אוֹ פִּנִּים כִּנְגַד עוֹרָף כְּגוֹן בַּהֲמָה: **וְעִיבּוּרָן**. יַמִּי עִיבּוֹר: **יּוֹלִידִם זֶה מִזֶּה**. מַתַּעַצְרִים זֶה מִזֶּה: **וּמַגְדִּלִין**. מַנִּיקִים זֶה בְּנו שֶׁל זֶה. וַיַּמִּי עִיבּוּרוֹ שֶׁל נַחֲשׁ אֵינוֹ שׁוּה לֹא לִשְׂרָךְ וּבַהֲמָה וְחִיָּה כְּדֹאֲמֵרִינָן בַּכְּכּוּרוֹת (דף כ.) שׁוּעַל וְכֵל מִיַּיִן שֶׁרָצִים לִשְׁשֶׁה חֲדָשִׁים וְנַחֲשׁ לִשְׁבַע שָׁנִים וְאַמֵּרִינָן הֵסָם וּלְאוֹתוֹ רַשַׁע נַחֲשׁ לֹא מַצִּינוֹ חֲדָר יַטְוִיהֶאֱלֵךְ יֵאל אוֹתוֹ עֲרֹד מִנֵּזֶל וּמַנַּחֵשׁ: **גַּם בַּתּוֹךְ גַּם לַפּוֹרַעְנוּת**. כְּדִי לִיַּפְרַע מִן הַרַשְׁעִים: **בִּרְתַּנִּי' הַמְּדוֹלְדִּלִין בַּבְּהֵמָה**. נַחֲלָשׁ מַמְנָה אֲכָר בַּשָּׂר גִּידִים וְעַלְמּוֹת אוֹ נַחֲלָשׁ מַמְנָה בַּשָּׂר לִכְדוֹ וְעַדִּיין הֵן מַעוּרִים בַּהּ בַּמַּקְלָת. וַיֵּשׁ הַפֶּרֶשׁ בֵּין אֲכָר מִן הַחֵי לִכְשָׂר מִן הַחֵי שֶׁהָאֲכָר מַטְמָא אֵדָּס וְכִלִּים כִּנְחָלָה וְהַבֶּשֶׂר שְׁאִינוֹ אֲכָר טַהוֹר מַכְלוֹס כְּדִילְפִּינָן לְקַמָן בַּפִּירְקִין (דף קכח:) **בַּמַּקּוֹמָן**. אַע"פ שֶׁהֵן מַחֲזִירִין אֵס חִישַׁב עֲלֵיהֶן לְהֶאֱכִילָן